

ใบความรู้เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์

■ ความหมายและประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยการกระทำของมนุษย์ในอดีต ที่ใช้เครื่องมือสำคัญในการสืบค้นแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ในอดีตแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยแต่ละยุคสมัยอาจจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

๒. หลักฐานที่เป็นวัตถุ

การแบ่งลำดับความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. หลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานปฐมภูมิเป็นหลักฐานที่มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นจริงๆ โดยมีการบันทึกของผู้ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์โดยตรง หรือผู้รู้เหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง

๒. หลักฐานชั้นรองหรือหลักฐานทุติยภูมิเป็นหลักฐานที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น โดยตรง โดยมีการเรียบเรียงขึ้นภายหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของบทความทางวิชาการและหนังสือต่างๆ เช่น พงศาวดาร ตำนาน บันทึกคำบอกเล่า ผลงานทางการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ

■ ลักษณะสำคัญของหลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

๑. หลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร ได้แก่

๑.๑ โบราณสถาน หมายถึง สิ่งก่อสร้างโดยฝีมือมนุษย์ขนาดต่างๆกัน อยู่ติดกับพื้นดินไม่อาจนำเคลื่อนที่ไปได้

๑.๒ โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งของโบราณที่มีลักษณะต่างๆกัน สามารถนำติดตัว เคลื่อนย้ายได้ ไม่ว่าสิ่งของนั้น จะเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น หรือเป็น ส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน และสิ่งของที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเหล่านี้เกิดขึ้นในสมัยประวัติศาสตร์

๒. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่

๒.๑ จารึกในแง่ของภาษาแล้วมีคำอยู่ ๒ คำที่คล้ายคลึงและเกี่ยวกับข้องกัน คือ คำว่า จาร และจารึก

คำว่า จาร แปลว่า เขียนอักษรด้วยเหล็กแหลมลงบนใบลาน

คำว่า จารึก แปลว่า เขียนเป็นรอยลึกลงบนแผ่นศิลาหรือโลหะ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คำว่า จารึก หมายถึง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งใช้วิธีเขียนเป็นรอยลึก ถ้าเขียนเป็นรอยลึกลงบนแผ่นหิน เรียกว่า ศิลาจารึก

๒.๒ เอกสารพื้นเมืองเอกสารพื้นเมืองนับได้ว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่สำคัญของประเทศไทย มักปรากฏในรูปหนังสือสมุดไทย และเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น ตำนาน พงศาวดาร จดหมายเหตุ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ตำนาน เป็นเรื่องที่เล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณจนหาจุดกำเนิดไม่ได้ แต่ไม่สามารถรู้ได้ว่าใครเป็นคนเล่าเรื่องราวเป็นคนแรก

๒) พงศาวดาร หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้าแผ่นดิน

๓) จดหมายเหตุ หมายถึง เอกสารทางราชการทั้งหมด เมื่อถึงสิ้นปีจะต้องนำขึ้นที่ไม่ใช่แล้วไปรวบรวมเก็บรักษาไว้ที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ